

CERCETĂRI PERIEGHETICE PE MALUL DE SUD AL LACULUI TAŞAUL

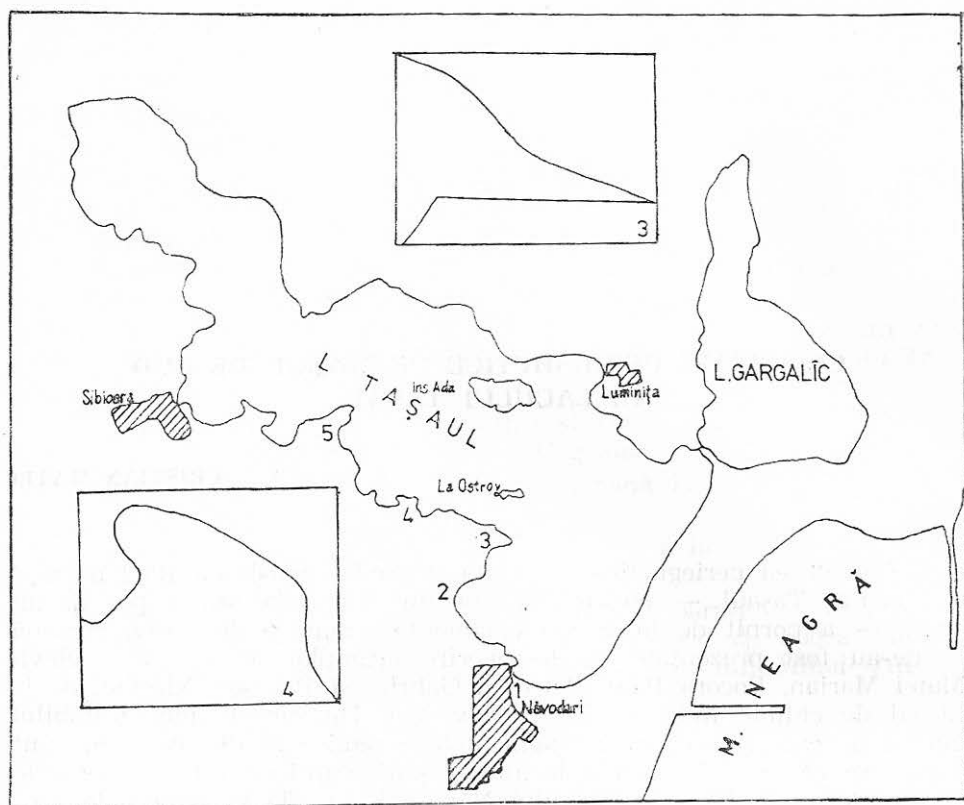
CRISTIAN MATEI

Cercetarea perieghetică efectuată în lunile mai-iunie 1982 pe malul lacului Taşaul — cuprinzând porţiunea litorală aflată pe ţărmul sudic — a pornit de la câteva fragmente ceramice de epocă romană ce ne-au fost prezentate ca descoperire întâmplătoare de către elevii Matei Marian, Pocora Paul, Petrescu Gabriel şi Popescu Nicolae, de la Liceul de chimie industrială din Năvodari. Dincolo de incontestabilul interes pe care îl prezentau fragmentele ceramice în discuţie, am avut în vedere că zona litorală a lacului Taşaul, cuprinsă între cariera de piatră Sitorman şi nordul oraşului Năvodari, se află în planul de prospecţii şi exploatare al întreprinderii „Miniera Dobrogea“, că în asemenea împrejurări este aproape inevitabilă distrugerea unor vestigii arheologice. S-a mai avut în vedere şi faptul că zona unde intenţionăm să facem periegheta era practic necunoscută din punct de vedere arheologic.

Înainte de a trece la consemnarea rezultatelor obţinute în urma cercetărilor pe teren, considerăm util să informăm succint asupra caracteristicilor hidrogeografice ale lacului Taşaul (vezi planşa I).

Dintre lacurile cuprinse de golful larg situat între Capul Midia, la nord şi promontoriul Pescăriei din Mamaia — Constanţa, la sud, lacul Taşaul este cel mai mare ca suprafaţă, celelalte lacuri din zonă fiind Gargalic, Siutghiol şi Tăbăcării.

Toate cele patru lacuri sînt închise de un perisip comun a cărui lăţime maximă — 1500 m — este atinsă în dreptul lacului Taşaul. Legătura lacului cu marea este făcută indirect, prin lacul Gargalic. Ţărmurile laterale ale lacului sînt în cea mai mare parte înalte, avînd o înălţime constantă de 5—10 m, pe alocuri mai mult, fiind săpate în calcare jurasice destul de compacte (ţărmul nordic) şi şisturi verzi (ţărmul sudic). Pe suprafaţa lacului se găsesc două insule, insula „Ada“,

Planșa I

calcaroasă, apropiată de țărmul nordic, cu o suprafață de 30,3 ha și altitudine maximă de 12,8 m și insula „La Ostrov“, apropiată de țărmul sudic, din șisturi verzi, mult mai mică decât cealaltă (supraf. 3,0 ha, altit. 4,6 m), ambele martori de eroziune ¹.

În cursul cercetărilor, atenția ne-a fost reținută de toate urmele de locuire existente în zonă, pe care le vom prezenta în ordinea în care le-am înregistrat.

1. Cercetarea perieghetică am început-o de la limita de nord a orașului Năvodari. În punctul unde în prezent se depozitează materiale de construcție folosite la ridicarea unor cvartale de locuințe în cadrul complexului „Tașaul“ (Pl. I.1), au fost recoltate din malul jos fragmente ceramice romane și de factură geto-dacică din pastă grosolană, cenușiu-negricioasă, lucrate cu mîna. Printre fragmentele recoltate

¹ Pentru informații suplimentare privind Lacul Tașaul, Ariadna Breier, *Lacurile de pe litoralul românesc al Mării Negre. Studiu hidrografic*, EA, R.S.R., București, 1976.

atrage atenția un fragment atipic din pastă gălbuie cu slip lustruit și ornamentație făcută prin perforare cu un obiect ascuțit, precum și un fragment de vas cu buton conic și briu alveolar, lucrat dintr-o pastă mai grosolană, poroasă, de culoare cenușie (Pl. III nr. 1 și 2).

2. La circa 100 m de clădirile anexă ale C.A.P. Năvodari (fierărie, magazine de unelte), malul este puternic erodat și surpat, existând posibilitatea ca în anii următori procesul de eroziune să înainteze vertiginos.

O alunecare de teren, perpendicular pe mal, a scos la iveală în profil o groapă dreptunghiulară ce prezintă puternice urme de arsură. La baza malului și din peretele acestuia — ce atinge pe alocuri o înălțime de 5,5 m — au fost recoltate fragmente ceramice romane, brațe de amforă, funduri și cioburi aparținând unor vase de mari dimensiuni lucrate la roată din pastă fină de culoare roșiatică. Terenul din jur, acoperit de o cultură de porumb, nu o putut fi cercetat².

3. În punctul numit „La vie“, situat la aproximativ 2 km de clădirile anexă ale C.A.P. Năvodari (vezi Pl. I, 3), se află o peninsulă care înaintează ca un pinten aproape 300 de metri în apele lacului, pe direcția de la vest la est. Diferența de nivel față de suprafața apei este mică, în punctele avansate nedepășind 0,60—0,70 m, ceea ce duce la concluzia că o bună parte din fostul uscat se află acum sub apă, procesul de eroziune și prăbușire a țărmlui fiind extrem de accentuat. Fundamentul peninsulei, cât se poate observa în partea de nord erodată de valuri, este format din șisturi verzi și calcare.

Din malul surpat și de la suprafața solului au fost recoltate fragmente ceramice, printre care se disting zece torți de amforă ștampilate (vezi Pl. II).

În urma analizei lor, torțile de amforă, a căror descriere o dăm mai jos³, au următoarea proveniență :

— Sinope — 5 exemplare, Thasos — 3 exemplare, Rhodos — un exemplar, Chersonesos — un exemplar.

SINOPE

1.	MNHΣIKAE [OYΣ]	Mνησικλε [εῦς]
	ΑΣ [TYNOMOY]	ἄσ [τυνόμου]
	ΣΩΣΙΑ	Σωσία
	ciorchine	

Grupa a III-a — Sec. III î.e.n.

Aceeași legendă, E.M. Pridik, 1917, p. 94, nr. 669. Cu diverse nume de producători, vezi același astynom la M. Lazarov, Izvestiia Varna 14 (29), 1978, p. 32, nr. 11.

² Vezi planșa I, 2.

³ Aducem și pe această cale mulțumirile noastre muzeografei Livia Buzoianu, care prin ajutorul dat ne-a facilitat realizarea unei forme adecvate în publicarea ștampilelor.

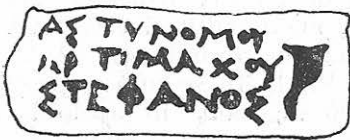
1

[ΔΩΡΟΦΟΥ]

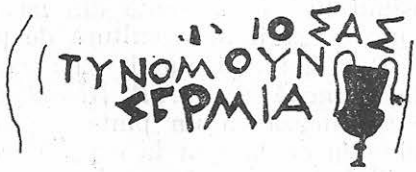
2

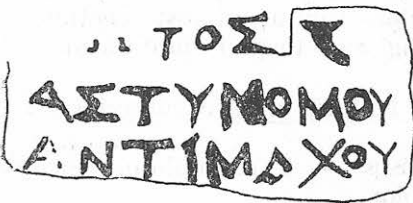
3

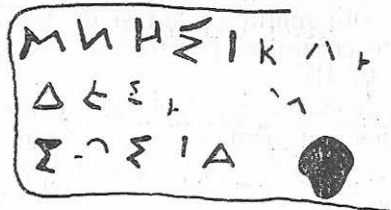
4

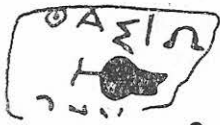
5

6

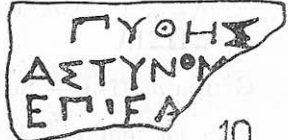
7

8

9

10

Planşa Ii

Asociație inedită de nume pentru litoralul vest-pontic.
(Planșa II, 7).

2.	ΠΥΘΗΣ		πύθης
	ΑΣΤΥΝΟΜ[ΟΥ]		ἀστυνόμ[ου]
	ΕΠΙΕΛ[ΠΟΥ]	simbol rupt	Ἐπιελ[που]

Astynom grupele II și IV; producător grupele II, III, IV și VI. Comun grupele II și IV. Probabil grupa a IV-a, Sec. III î.e.n. Ἐπίελος, grupa IV, înregistrat cu diverși producători la M. Lazarov (Izvestiia, Varna, 14 (29), 1978, p. 39—40, nr. 14). Asociație de nume inedită pentru zona vest-pontică. (Pl. II, 10).

3.	[ΠΡ]ΩΤΟΣ		[πρ]ῶτος
	ΑΣΤΥΝΟΜΟΥ		ἀστυνόμου ↑
	ΑΝΤΙΜΑΧΟΥ	cornul abundenței	Ἀντιμάχου

Identic, Dacia N.S. XIII, 1969, p. 192, nr. 386—387. Astynom grupa IV, producător grupele IV, V, VI. Comun — grupa IV. Brașinski, 1980, grupa IV, sec. III î.e.n. Pl. II, 3).

4.	ΑΣΤΥΝΟΜΟΥ		ἀστυνόμου
	ΑΝΤΙΜΑΧΟΥ		ἄντιμάχου ↑
	ΣΤΕΦΑΝΟΣ	cornul abundenței	Στέφανος

Grupa IV, Sec. III î.e.n.

Exemplar identic, Dacia N.S., XIII, 1969, catalog nr. 390; M. Irimia, Pontica 6, 1973, p. 58, nr. 1. (Pl. II, 4).

5.	[... ΝΙ]ΟΣ ΑΣ		[... νι]ος ἀσ
	ΤΥΝΟΜΟΥΝ		τυνομοῦν ↑
	[ΤΟ]Σ ΕΡΜΙΑ	cantáros	[το]ς Ἑρμία

Ἑρμία, producător, grupa II (Brașinski, anii 320—270 î.e.n.). Pe rîndul 1 este de presupus un astynom de tipul Ἴστικῶν. (Pl. II/5).

THASOS

1. Ștampilă cu simbol „Heracles arcaș“, de tipul Λεώδικος.

[ΘΑΣΙΩΝ]	[Θασίων]
Heracles arcaș	→
[ΛΕΩΔΙΚΟΣ]	[Λεώδικος]

Tip Canarache, nr. 41—42. Datare, cca 335—325 î.e.n. (Pl. II/9).

2.	[ΘΑ]Σ[Ι]Ω[Ν]		[Θα]σ[ί]ω[ν]
	stea cu opt raze		↑
	[Α]ΛΚΙΜΟΣ		[Ἄ]λκιμος

Bon, 172—182, cu diverse simboluri. Vinogradov, grupa V-b, 320—200 î.e.n. Numele apare la Koukos, Y. Garlan, *Thasiaca*, p. 231, nr. 6 (simbol secure); Y. Garlan, *op. cit.*, p. 248, plasează timbrul printre cele mai vechi de tip recent; numele apare și în grupa inferioară a Porții lui Zeus (deci anterior anului 315). Probabil, 325—310 î.e.n. (Pl. II/1).

3.	ΘΑΣΙΩ[N]	Θασίω [v]
	ciorchine	→
	[ΔΕΙΑ]ΑΚΟ[Σ]	[Δεία]λχο[ς]

Numele scris răsturnat. Identic, Canarache, 117; Bon, 556—559, diverse simboluri. Vinogradov, 320—200 î.e.n. Numele apare la Y. Garlan, BCH, XC, 1966, la Poarta lui Hermes, N IX, nr. 30. Probabil, 340—335 î.e.n. (Pl. II/7).

RHODOS

1.	ΔΩΡΘΘΕΟΥ	Δωρθέου
----	----------	---------

Δωρθός, producător rhodian, D.B. Şelov, *Tanais*, 1975, p. 220—180 î.e.n. Un exemplar, Dacia N.S. XIII, 1969, nr. 757 (Pl. II, 2).

CHERSONESOS

[...../]	[.....]
[ΑΣΤΥΝΟ]ΜΟΥ	[ἀστυνό]μου

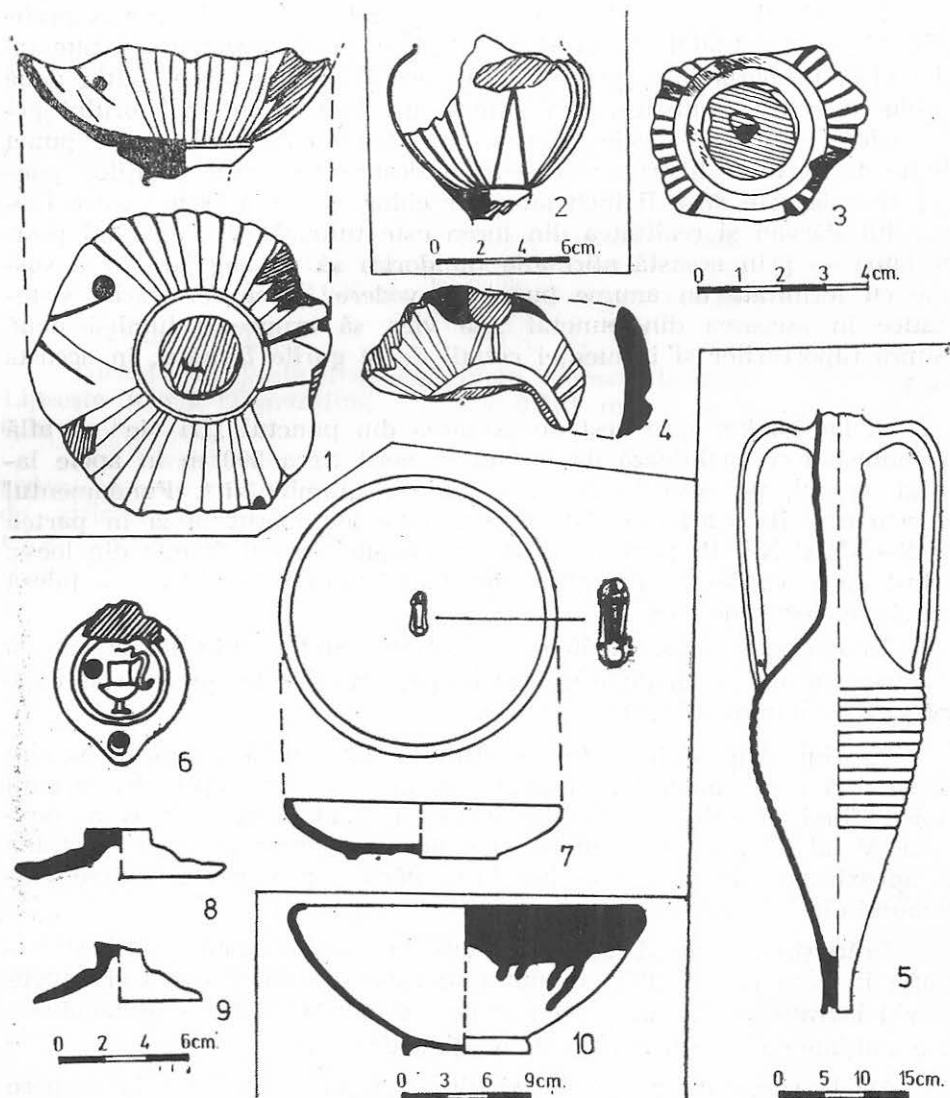
Primul rând nu poate fi reconstituit. În orice caz datarea ștampilelor din Chersonesos, după Mihlin, nu trece de mijlocul sec. II î.e.n. (Pl. II, 3).

Alături de torțile de amforă ștampilate, au mai fost recoltate patru fragmente de kantharoi (Pl. III, 1, 2, 3, 4) din pastă fină brună-roșcată cu angobă brună-neagră⁴ și câteva fragmente ceramice lucrate cu mâna din pastă zgrunțuroasă, de culoare cenușie. Pe o bucată de pământ proaspăt desprinsă din mal a fost descoperită o monedă histriană de tipul cu „Capul lui Apollo“⁵ ce se poate data între emisiuni de acest tip ale Histriei, de la sfârșitul sec. IV, începutul sec. III î.e.n.⁶

⁴ M. Coja, BMI, 41, 1972, 3, fig. 3/11; I. Bogdan Cătănicu, Al. Barnea, în *Trophaeum Traiani I, Cetatea*, EA R.S.R., București, 1979, p. 196, fig. 145, 2.1.

⁵ Pentru date tehnice, vezi C. Matei, BSNR, LXXXVI, 1981—1982, București, 1983, p. 461. În prezent moneda se află în colecțiile MINA Constanța cu nr. de inventar 54070.

⁶ C. Preda și H. Nubar, *Histria III, Descoperirile monetare 1914—1970*, EA, R.S.R., București, 1973, p. 38.

Planşa III

Eroziunea provocată de vînt și ploaie a descoperit, la rasul solului, pietre așezate simetric ce par a constitui porțiuni ale unei rețele de ziduri.

Materialul ceramic și moneda, ne permit a face observația preliminară — în actualul stadiu al cercetărilor — că așezarea din punctul „La vie“, ființează încă de la sfîrșitul epocii arhaice și cel puțin două secole în epoca elenistică. Am aminti aici ipoteza întemeietorului arheologiei românești, Vasile Pârvan, care trasa exact prin acest punct limita teritoriului histrian⁷. Discuțiile despre teritoriul cetăților pontice sînt departe de a fi încheiate, dar chiar așa, coincidența între ipoteza lui Pârvan și realitatea din teren este tulburătoare, existînd posibilitatea — prin această afirmație nu dorim să ne angajăm în a susține cu fermitate un anume punct de vedere — ca cercetările sistematice în așezarea din punctul „La vie“ să arunce o lumină nouă asupra raporturilor și influenței cetății de la gurile Dunării, în această zonă.

4. La 1,8 km spre vest de așezarea din punctul „La vie“ se află o peninsulă ce înaintează de la sud la nord circa 200 m în apele lacului Tașaul, pe care localnicii o numesc „Limba oii“. Fundamentul ei este constituit tot din șisturi verzi care au apărut la zi în partea de N—NV și NE. Pe partea de est a peninsulei, malul format din loess, a fost adînc erodat de agenții naturali alcătuiind prin surpare o faleză înaltă, pe alocuri de 6 m.

În partea de sud, la 50 m de punctul unde peninsula începe să înainteze în apă, se distinge un val de pămînt cu o lungime de aproape 260 m și o înălțime de 1,10 m.

Eroziunea acestuia a fost destul de accentuată avînd în vedere că se află spre capătul unei pante pe care coboară apele în sezonul ploios, fiind vizibile urmele de șiroire și fundamentul șistos al dealului. Valul de pămînt a suferit și o agresiune recentă, pe o porțiune de aproximativ 50 m, din el luîndu-se pămînt pentru construirea stadionului din Năvodari.

Prăbușirea malului de est a dus la crearea unui profil stratigrafic în care este vizibil un puternic nivel de locuire și trei capete de zid lucrate îngrijit din blochete de șist verde, zidurile păstrîndu-se la o înălțime de 0,6—07 m și avînd o lățime de 0,4 m.

De la suprafața peninsulei și din pămîntul antrenat prin surpare la baza malului, au fost recoltate o serie de obiecte de cert interes arheologic, pe care considerăm oportun să le introducem în circuitul științific prin publicare.

⁷ V. Pârvan, *Histria IV*, p. 582—583.

A. CERAMICĂ ROMANĂ

1. *Amforă* (Pl. III/5)

Mărime mijlocie, lucrată la roată din pastă gălbuie-deschis, zgrun-turoasă, cu particule negre. Spartă în cinci bucăți (corp, gît și brațe), îi lipsește gura. Dimensiuni : $I^1 = 0,7$ m ; $D_m = 0,22$ m, sec. I—II e.n.⁸.

2. *Farfurioară* (Pl. III/7)

Lucrată la roată din pastă roșie-portocalie, vopsea brună. Tipul solea, în interior, în centru, șampilată cu o sanda.

Dimensiuni : $I = 0,025$ m ; $D_m = 0,13$ m, sec. I. e.n.⁹.

3. *Opaiț* (Pl. III/6)

Turnat din pastă roșie-cărămizie, vopsea brună-închis corodată. Lipsește toarta. Dimensiuni : $L_p = 0,073$ m ; $I = 0,025$ m ; $d = 0,06$ m.

Are corpul rotund, discul ușor concav, în centrul discului este reprezentat un cantharos în relief. Discul este perforat în partea stîngă de orificiul de alimentare și este delimitat prin două cercuri concen-trice în relief, ciocul este scurt, cordiform. Baza rotundă și plată este delimitată de un cerc incizat. Sfirșitul sec. II — începutul sec. III e.n.¹⁰.

4. *Farfurie* (Pl. IV/1)

Lucrată la roată, pastă fină portocaliu-roșcată, vopsea brună cu reflexe metalice, în interior. Pe fund, în interior, decorație formată din trei cercuri concen-trice realizate cu roțița. Păstrată fragmentar (circa 2/3, întregibilă). Dimensiuni : $D_g = 0,203$ m ; $D_f = 0,03$ m ; $I = 0,048$ m. Ultimul sfert al sec. II — mijlocul sec. III e.n.¹¹.

5. *Castron* (Pl. III/10)

Lucrat la roată, pastă fină, portocalie, în jurul gurii vopsea roșie. Păstrat 80%. Dimensiuni : $D_g = 0,26$ m ; $D_f = 0,088$ m ; $I = 0,103$ m. Sec. II—III e.n.

6. *Capac* (Pl. III/8)

Lucrat la roată, pastă fină portocalie-roșiatică, buton central. Di-mensiuni : $D = 0,10$ m ; $I = 0,026$ m.

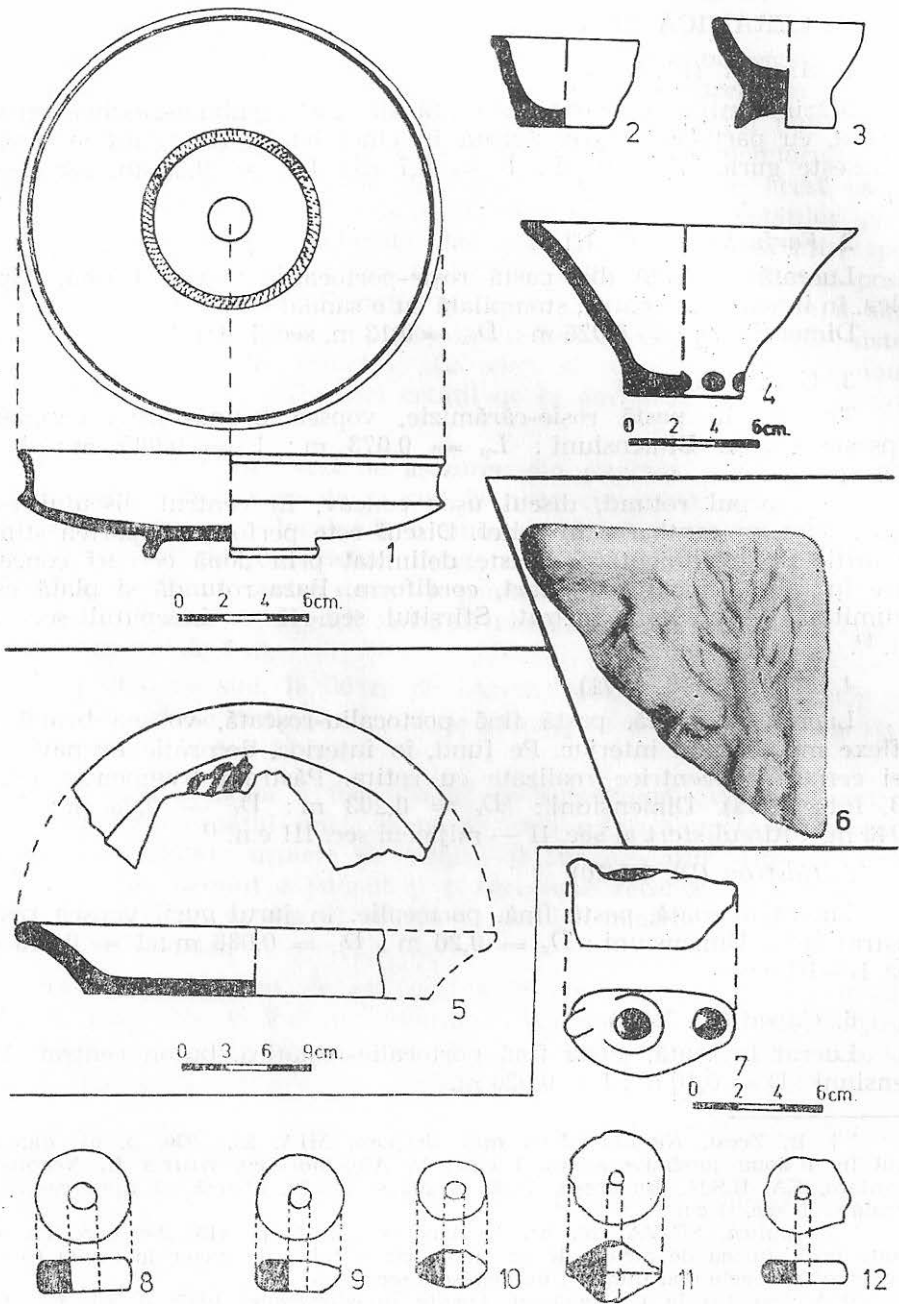
⁸ I. B. Zeest, *Keramiceskaia tara Bospora*, MIA, 83, 1930, p. 64, datează tipul în a doua jumătate a sec. I e.n.; P. Alexandrescu, *Histria II, Necropola tumulară*, EA, R.S.R., București, 1966, p. 206 și pl. 79, afirmă că tipul respectiv circulă și în sec. II e.n.

⁹ V. Culică, SCIVA, 26, nr. 1, București, 1975, p. 118 „Se pare că atît planta pedis (urma de picior) de pe opaițe cît și talpa de picior în sanda (solea) în exemplarele cele mai timpurii nu depășesc sec. I e.n.

¹⁰ Același tip la C. Ionomu, *Opaițe greco-romane*, 1967, p. 85, fig. 121.

¹¹ A. Suceveanu, *Histria VI, Les thermes romains*, EA R.S.R., București, 1982, pl. II, 1. Vezi și bibliografia, p. 96.

¹² *Ibidem*, pl. VIII, 16.

Planșa IV

7. *Capac* (Pl. III/9)

Lucrat la roată, pastă gălbuie-portocalie, puțin dezechilibrat, buton central. Dimensiuni : $D = 0,08$ m ; $I = 0,028$ m.

B. CERAMICĂ DE TRADIȚIE AUTOHTONĂ

1. *Opaiț* (Pl. IV/7)

Lucrat cu mâna din pastă poroasă, cenușie. Orificiile sînt egale (0,015 m). Toarta cilindrică cu care a fost prevăzut, este spartă. Dimensiuni : $L_p = 0,076$ m ; $I = 0,038$ m. Imitație a opaițelor romane de import, această formă a fost folosită fără mari modificări un timp îndelungat, putînd fi datată din Latene pînă în sec. II—III e.n.¹³.

2. *Cătuie tronconică* — „ceașcă“ fără toartă (Pl. IV/3)

Lucrată cu mâna din pastă bej poroasă. La bază are un început de picior și fundul concav. Fundul este mult mai gros decît pereții, lucru constatat și la exemplarele descoperite în mediul sarmatic și daco-sarmatic din Ungaria. Dimensiuni : $D_g = 0,07$ m ; $D_f = 0,047$ m ; $I = 0,05$ m. Interiorul este puternic afumat. Se datează în sec. I î.e.n.¹⁴.

3. *Cătuie tronconică* (Pl. IV/2)

Lucrată cu mâna din pastă bej, poroasă. Aproape identică ca formă cu ceașca dacică, îi lipsește toarta. Fundul, mai gros decît pereții este plat¹⁵. Dimensiuni : $D_g = 0,069$ m ; $D_f = 0,04$ m ; $I = 0,043$ m. Afumată în interior și exterior. Întilnită sporadic în așezările dacice din sec. I î.e.n. — I e.n., se întilnește în mediul carpic și mormintele sarmatice din România¹⁶, îndeplinind aceleași funcții ca și ceașca dacică.

4. *Cătuie troneonică* (Pl. IV/4)

Lucrată cu mâna din pastă bej, poroasă. Lipsă jumătate din corp (40%). Prin ardere s-au obținut atît în interior cît și la exterior reflexe portocaliu-roșiaticе. La bază are un început de picior și fundul plat, piciorul fiind ornamentat cu alveole adînci făcute cu degetul. Buza puternic afumată atît în interior cît și la exterior. Dimensiuni : $D_g = 0,16$ m ; $D_f = 0,06$ m ; $I = 0,082$ m. Cătuile de acest fel nu se cu-

¹³ M. Turcu, *Geto-dacii din cîmpia Munteniei*, Ed. Șt. și Encicl., București, 1979, pl. XXXVII, 3 ; Gh. Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, EA, R.S.R., București, 1984, pl. XXXIV, 13.

¹⁴ Cf. Gh. Bichir, *op. cit.*, p. 31, pl. XXXVI, 2—6, 9, 11.

¹⁵ *Ibidem*, pl. X, 4, 10—11.

¹⁶ Idem, *Cultura carpică*, EA R.S.R., București, 1973, p. 68—69, idem, *Dacia N.S.*, 21, 1977, p. 174—175.

nosc nici la geto-daci, nici în mediul carpic. Descoperiri izolate la Colonești-Mărunței, Mătășaru (niv. III₂) și Udeni¹⁷. De asemenea, descoperiri ale acestui tip în așezări de sec. IV din Transilvania. Fără analogii în Dobrogea.

5. *Castron* Pl. IV/5)

Lucrat la roată, pastă poroasă, bej cu miez negru în spărtură. Fragmentar. Fundul plat, în interior pictat cu vopsea brună în benzi paralele. Dimensiuni : $D_g = 0,34$ m ; $D_f = 0,25$ m ; $I = 0,05$ m.

C. OBIECTE DIVERSE

I. *Fusaiole* (Pl. IV/8—10)

1) Disc plat, aproape rotund, lucrată din perete de vas, pastă roșie, pe o față vopsea brună, parțial corodată. Dimensiuni : $D_m = 0,044$ m ; $D_o = 0,012$ m ; $I = 0,015$ m ;

2) Disc plat, lucrată din perete de vas, pastă roșie-portocalie. Dimensiuni : $D_m = 0,039$ m ; $D_o = 0,005$ m ; $I = 0,011$ m ;

3) Bitronconică, lucrată din pastă cenușie, puternic lustruită. Aproape simetrică. Dimensiuni : $D_m = 0,03$ m ; $D_o = 0,005$ m ; $I = 0,018$ m.

II. *Zdrobitoare*

1) Piatră dură, cenușie, aproape sferică, cu o aplatizare. $D_m = 0,065$ m ; 2) Gresie roșcată, neregulată, cu două aplatizări opuse. $D_m = 0,068$ m ; 3) Bulgăre de silex, neregulat. $D_m = 0,065$ m ; 4) Marmură, ușor ovoidal, cu o aplatizare ușoară. $D_m = 0,056$ m.

III. *Bilă de praștie*

Din calcar sfărâmițos, de formă ovoidală, aerodinamică, șlefuită¹⁸. $L = 0,066$ m.

D. OBIECTE DE ARTĂ

1. *Fragment de statueta* (Pl. V/2)

Marmură albă, fin cristalizată. Dimensiuni : $I = 0,136$ m ; $L = 0,072$ m ; plinta $0,115 \times 0,071$ m ; $I = 0,047$ m. Spartă încă din antichitate în partea superioară, statueta a suferit și o agresiune recen-

¹⁷ Idem, *Geto-dacii*, p. 32, pl. X, 7—8, 14 ; pl. XXV, 5 ; pl. XXVII, 5.

¹⁸ K. Horedt, *Marisia*, 9, 1979, p. 65—66 și 74, încadrează acest tip printre creațiile materiale ale culturii Sf. Gheorghe.

¹⁹ C. M. Vlădescu, *Armata română în Dacia Inferior*, Ed. Militară, București, 1983, p. 188.

tă²⁰, prin care a pierdut o bucată din partea din față a plinteii. Ceea ce a rămas, reprezintă partea de la genunchi în jos a unui personaj drapat, sculptat în tehnica *rond-bosse*.

Piciorului stâng îi lipsește laba („amputată“ prin agresiunea asupra plinteii), acesta fiind piciorul de sprijin, iar celui drept, aflat în repaos, numai o mică parte din labă, fiind încălțat cu *calceus* cu vârful ascuțit. Personajul, o femeie, este înveșmîntat într-o *stola* care îi cade la bază, deasupra avînd o *palla* care se înfășoară probabil, pe umărul stîng, traversînd din dreptul genunchiului stîng, în diagonală pînă la gleznă piciorul drept. Execuția este îngrijită, cu atenție pentru detalii, mai ales în partea din față. Ușoara flexare a piciorului drept dă compoziției un aspect degajat. Judecînd după tehnica de execuție, este probabil produsul unui atelier vest-pontic din sec. II e.n.

2. *Fragment de relief al cavalerului trac* (Pl. IV/6)

Marmură albă, fin cristalizată. Spărtura, veche, a creat dintr-un colț al compoziției un triunghi isoscel, singurul păstrat. Dimensiuni : I = 0,018 m ; L = 0,18 m ; G = 0,055m. Într-un chenar simplu este redat în basorelief capul calului spre dreapta, în fața sa copacul sacru și șarpele încolăcit pe el. Urechile calului aproape ating chenarul în partea de sus, ceea ce face probabil ca acesta să fi fost surprins cabrat, ridicat — prin imboldul călărețului — pe picioarele din spate. Toate elementele prezente în compoziție sînt redată cu un real simț artistic, cu o deosebită grijă pentru detalii, ceea ce face probabil realizarea reliefului într-un atelier vest-pontic al sec. II e.n.

Obiectele arheologice descoperite în punctul numit „Limba oii“, permit să înregistrăm așezarea antică fortificată de aici ca fiind o așezare de epocă romană, sec. I — III e.n., cu o viață materială și spirituală evoluată, la care se adaugă elemente interesante privind continuitatea populației autohtone, geto-dace, conviețuirea ei cu populația romană. Cercetări sistematice pot aduce totodată noi date în discuția privind limesul pontic.

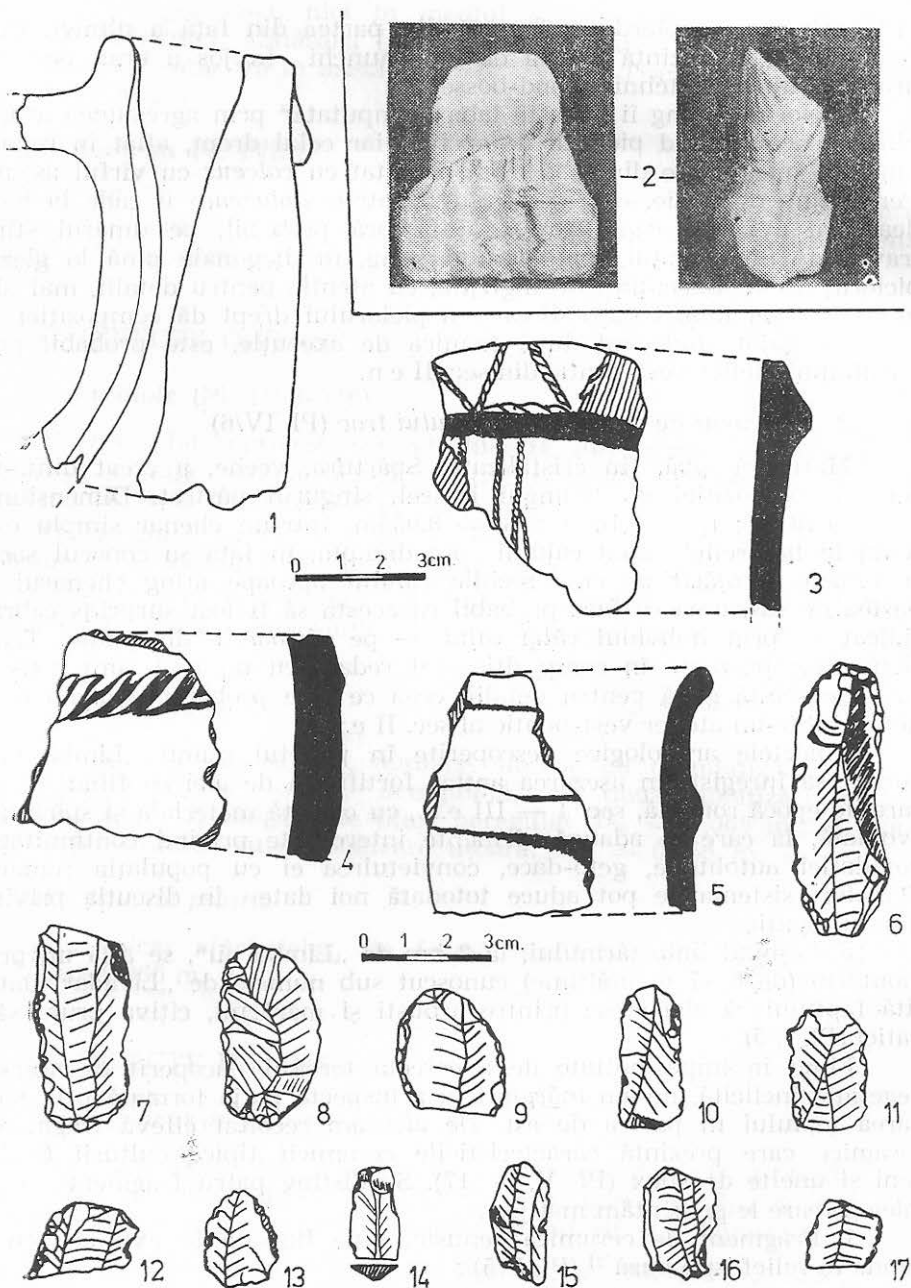
5. Urmînd linia țărnelui, la 2 km de „Limba oii“, se află un promontoriu (de 6—7 m înălțime) cunoscut sub numele de „Livada“, datorită faptului că aici cresc printre arbuști și mărăcini, cîteva pruni sălbatici (Pl. I, 5).

Fiînd în imposibilitate de a cerceta terenul acoperit de această vegetație încilcită, ne-am mărginit la a inspecta plaja formată prin surparea malului în partea de est. De aici am recoltat cîteva fragmente ceramice care prezintă caracteristicile ceramicii tipice culturii Coslogeni și uneltele de silex (Pl. V, 6—17). Se disting patru fragmente ceramice pe care le prezentăm mai jos :

1. Fragment de ceramică cenușie, bine finisată la exterior, cu o bandă în relief, sub buză²¹ (Pl. V/5) ;

²⁰ Statueta a fost găsită în preajma valului de pămînt, în porțiunea de unde s-a excavat pămînt pentru stadion.

²¹ S. Morintz, *Contribuții la istoria tracilor timpurii*, I, EA, R.S.R., București, 1978, p. 122, fig. 62, 1—3 ; fig. 68, 1—3, 6—7 ; fig. 75, 1—5 ; fig. 76, 8—10.

Planșa V

2. Fragment de ceramică neagră din pastă bine frământată, cu cioburi pisate în compoziție, lustruită la exterior și în interior. Ornamentată cu o bandă cu creștături oblice²² (Pl. V/4) ;

3. Fragment de castron, pastă cărămiziu-cenușie, în compoziție cioburi pisate, bine frământată, suprafață zgrunțuroasă, cu marginea ușor evazată, buza cu aspect de tiv. Pe buză decor din triunghiuri incizate, iar în interior benzi paralele incizate²³ (Pl. V/3);

4. Toartă de vas cu buton scurt, cilindric, pastă cărămiziu-cenușie, nisip în compoziție, bine lustruită²⁴ (Pl. V/1).

Au mai fost descoperite două fusaiole : (Pl. IV/11—12).

1. Disc plat, marginile rotunjite, de grosime variabilă, ceramică bej. Dimensiuni : $D_m = 0,037$ m ; $D_o = 0,009$ m ; $I_m = 0,017$ m ; 2. Bitronconică, ceramică roșie. Dimensiuni : $D_m = 0,042$ m ; $D_o = 0,007$ m ; $I = 0,027$ m.

Cercetarea perieghetică s-a oprit în acest din urmă punct, urmînd ca într-o viitoare perieghetă să parcurgem porțiunea dintre „Livadă“ și gura pîrîului Casimcea.

ARCHAEOLOGICAL RESEARCH ON THE SOUTHERN SHORE OF THE TAŞAUL LAKE

CRISTIAN MATEI

Abstract

The author is presenting here the results of the research performed in 1982 on the Southern shore of the Taşaul Lake, an unknown zone from archaeological point of view.

The research revealed five ancient settlements. We are presenting them in the order they were found : 1. In the Northern area of Năvodari some pieces of ceramics from the Roman ages and some of the Geto-Dacians as well, were found ; 2. Near the building belonging to the Năvodari Agricultural Production Cooperative, the shore was cut by natural agents and revealed a burnt pit.

From the shore some pieces of ceramics from the Roman ages were picked up. 3. In the place named „La vie“ four pieces of cups from the hellenistic period, ten amphora stamps — the characteristics of which we are here presenting — from the 4th to the 2nd century before our era and a coin of the type with Apollon's head (the end of the 4th cent. b.o.e.) were found. 4. 1,8 km to the West from the place „La vie“ lies a place named „Limba oii“ where an ancient settlement was discovered, fortified with an earthen wall, 1,10 m tall and 260 m long. From this settlement some interesting archaeological objects were picked up (from the 1st to the 3rd century of our era) which we are publishing here. 5. On the spot named „Livada“ pieces of „Coslogeni“ type and stone tools were discovered. The conclusion is that the whole zone, where the research was carried out was densely populated from the Bronze age to the Roman period.

²² *Ibidem*, fig. 62, 4 ; fig. 68, 9, 12 ; fig. 76. 12.

²³ *Ibidem*, fig. 62, 5.

²⁴ *Ibidem*, p. 136 și urm., fig. 80, 6.